

Ο θάνατος στην ύστερη αρχαιότητα και η προέλευσή του κατά την Ορθόδοξη πίστη

Ορθοδοξία / Ποιμαντική

Μαρία Δημητριάδου, παιδαγωγός

[Προηγούμενη δημοσίευση: <http://bitly.com/29A3TKP>]

1.3. Ύστερη εποχή

Μία ευθέως διαφορετική φιλοσοφική θεώρηση περί προελεύσεως της ψυχής είναι αυτή της μεταφυτεύσεως που υποστηρίζει ο Επίκουρος (341-270 π .Χ.) και οι οπαδοί του. Για τον υλιστή Επίκουρο, το νεογέννητο συνιστά απλή μεταφύτευση της ψυχής των γονέων του, καρπός, δηλαδή, του ανδρογύνου και όχι δημιούργημα του Θεού[10]. Έτσι, ο θάνατος διαλύει τη ψυχή, που συνιστά απλώς άθροισμα μορίων, σβήνοντας κάθε ανθρώπινη αίσθηση. Με αυτή τη λογική, ο άνθρωπος δεν πρέπει να φοβάται το θάνατο γιατί δεν τον αισθάνεται και αντ' αυτού πρέπει να χαρεί στο έπακρο τις ηδονές της ζωής. Η επικουρική φιλοσοφία θεωρείται ο θεμέλιος λίθος των μεταγενέστερων υλιστικών και αθεϊστικών προσεγγίσεων.

Άλλο χαρακτηριστικό ρεύμα φιλοσοφίας της ύστερης αρχαιότητας χαράσσουν οι στωικοί φιλόσοφοι, όπως ο Ζήνωνας ο Κιτιεύς(336-264 π.Χ.), ο Κλεάνθης ο Στωικός(304-233 π .Χ.), ο Χρύσιππος (281-208π.Χ.) και ο Επίκτητος (50-138 μ.Χ.). Ακολουθώντας τη φιλοσοφία του πανθεισμού, πιστεύουν πως η ψυχή αποτελεί απόσπασμα του κόσμου, δηλαδή είναι υλική, και διαλύεται μετά θάνατον στο κοσμικό πυρ, όπως ορίζει η μοίρα όλων των όντων. Ακόμη, ο στωικός φιλόσοφος και αυτοκράτορας, Μάρκος Αυρήλιος(121-180 μ.Χ.), επηρεασμένος έντονα από τον Αριστοτέλη, χαρακτηρίζει και το σώμα και τη ψυχή στοιχεία σωματικά και φθαρτά. Ξεχωρίζει μόνο τον νου, ως απόσπασμα θεού, με φύση νοερά και αθάνατη, που μετά θάνατο επιστρέφει και πάλι στο θείο. Συνεπώς, οι στωικοί πιστεύουν στη ύπαρξη κάποιας θείας Πρόνοιας και σκοπιμότητας της παρούσης ζωής[11].

Σε γενικές γραμμές, ο κόσμος της αρχαιότητας όσο κι αν προσπαθεί να αντιμετωπίσει το θάνατο και να μείνει ατάραχος μπροστά του, νιώθει το κενό στη ψυχή του και διακατέχεται από άγχος, θλίψη, φόβο και αμφιβολία. Ωστόσο, με παραχώρηση του Θεού, ο άνθρωπος του προχριστιανικού κόσμου καταφέρνει να κατακτήσει ένα μέρος της αλήθειας. Στα χρόνια που ακολουθούν μέχρι και σήμερα, προσωπικότητες που κινούνται στο χώρο της εξωχριστιανικής φιλοσοφίας συνεχίζουν να διακατέχονται από παρόμοια συναισθήματα, όπως οι οπαδοί της σύγχρονης υπαρξιστικής φιλοσοφίας, οι οποίοι προσπαθούν να αντιμετωπίσουν το θάνατο αγνοώντας τον. Όπως όμως πολύ εύστοχα επισήμανε ο Σωκράτης, η εμβάθυνση στο αναπόφευκτο αυτό γεγονός συνιστά την αρχή όλης της φιλοσοφίας. Αλλά για το μυστήριο του θανάτου,είναι αναμενόμενο οι θεωρίες να μένουν ατελείς και να παρουσιάζουν ασάφειες, αντιφάσεις και αδιέξοδα δίχως τη θεία Αποκάλυψη[12].

2.ΘΕΩΡΗΣΗ ΤΟΥ ΘΑΝΑΤΟΥ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΟΡΘΟΔΟΞΗ ΠΙΣΤΗ

Η χριστιανική θεώρηση περί ψυχής και θανάτου διαμορφώνεται μέσα από το συμβολικό και μυστηριακό βιβλικό λόγο της Γένεσης, ενώ συμπληρώνεται και επιβεβαιώνεται από την αποκαλυπτική διδασκαλία της Καινής Διαθήκης. Οι

φωτισμένοι Πατέρες της Εκκλησίας του μεταχριστιανικού κόσμου, παράγουν μία τεράστια και πλούσια γραμματεία, που ανάμεσα στα ποικίλα ζητήματα, αναλύει και το μυστήριο του θανάτου. Έτσι, προσφέρεται η δυνατότητα εμβάθυνσης σ' αυτό και η εφελθία δύναμη της υπέρβασής του.

2.1. Η έλευση του θανάτου στον κόσμο

Η προέλευση του θανάτου, κατά την Αγία Γραφή και τους Πατέρες, δεν πηγάζει από την αγαθή θεία βούληση. Ο Θεός έπλασε τον άνθρωπο δεκτικό τόσο της θνητότητας όσο και της αθανασίας. Ο Αδάμ, σε αντίθεση με την υπόλοιπη δημιουργία, δεν πλάθεται για να πεθάνει αλλά για να καταστεί αθάνατος με τη θέλησή του. Εάν οι Πρωτόπλαστοι με την έμφυτη δυνατότητα αθανασίας που είχαν, συμμορφώνονταν αβίαστα και πρόθυμα στο θείο θέλημα και έτσι σταθεροποιούσαν την ελεύθερη βούλησή τους στο αγαθό, θα επιτύγχαναν την αθανασία, δίχως να δοκιμάσουν το θάνατο. Θα μπορούσαν, εξασκώντας την αρετή, να φτάσουν κατά χάριν το «καθ' ομοίωση» και να ζήσουν αιώνια δίπλα στην Πηγή της ζωής[13]. Παρόλο που γνωρίζουν τις συνέπειες, παραβαίνουν τη θεία εντολή. Με την παρακοή, την αμαρτία αλλά και την αμετανοησία, ο άνθρωπος γίνεται ο ίδιος αίτιος του θανάτου του και της απώλειας της μακαριότητας του Παραδείσου.

[Συνεχίζεται]

[10] Οπ. παραπ., σελ.18

[11] Βασιλειάδης, Π., Ν. (1986), σελ.48

[12] Οπ. παραπ., σελ28

[13]Βασιλειάδης, Π., Ν. (1986), σελ.57-59

<http://bitly.com/29Gz2wr>